

Valner Lille
Rahandusministeerium
Valner.Lille@fin.ee

Meie: 11.10.2024 nr 44

Eesti Pangaliidu seisukohad finantsandmetele juurdepääsu raamistiku (FiDA) määruse finantsandmete jagamise skeemi juhtimise ning II ja IV jaotise vastastikuse mõju kohta

Lp Valner Lille,

Esitame oma seisukohad kahes aktuaalses küsimuses, mis puudutavad finantsandmetele juurdepääsu raamistiku määruises skeemide juhtimise ja skeemide rahastamise mudelit ning II ja IV jaotise vastastikust mõju.

1. Finantsandmete jagamise skeemi juhtimine, sisu ja rahastamine

Komisjon näeb oma ettepanekus ette, et skeemi liikmed eraldavad vahendeid, et välja töötada andme- ja liidesestandardid, juhtimiseeskirjad ning ühised lepingulised raamistikud, millega reguleeritakse juurdepääsu konkreetsetele andmekogumitele. Finantsandmete jagamise skeem peaks põhinema andmevaldajate ja andmekasutajate vahelisel lepingul, mille eesmärk on edendada klientide huvides finantsandmete jagamise tõhusust ja tehnilist innovatsiooni.

Kuna tulevased skeemid on potentsiaalselt erineva liikmete hulgaga, peab määrus võimaldama paindlikkust ka nende juhtimise osas. Kuigi Komisjoni lähenemisviis võib toimida väiksema suurusega skeemide puhul, muutuks see kümnete, sadade või isegi tuhandete liikmetega skeemide puhul juhtimatuks. Skeem ei ole ainult osapoolte kokkulepe, mis toimib ilma edasise sekkumiseta. Määrus peab arvestama võimalusega, et skeemidele luuakse juhtimisstruktuur, mida haldab sõltumatust organisatsioonist juriidiline isik. Sõltuvalt skeemi suurusest ja mudelist peaksid osapooltel olema määratletud rollid ja kohustused, sealhulgas nõue, et skeemi hallatakse selle liikmetest sõltumatu organisatsiooni poolt. Need juhtimisnõuded tuleks kehtestada reeglistikus, mis töötatakse välja skeemidest sõltumatult. Maksevaldkonnas võiks selliseks organisatsiooniks olla näiteks Euroopa Maksenõukogu (European Payment Council- EPC). Skeemi juurde peaksid kuuluma komponendid nagu üldkogu, juhatus ja korralduskomitee, et teostada järelevalvet tegevuse ja otsustusprotsessi üle. Skeem peaks omama ka konkreetseid tegevus- ja tehnilisi suuniseid, et käsitleda selliseid aspekte nagu hüvitamismudelid ja vaidluste lahendamise mehhanismid.

Skeemi loomine, rakendamine, juhtimine ja haldamine nõuab aega ja rahastamist. Nii skeemi rakendamise kui käitlemise käigus võib osutuda vajalikuks mitmesuguste (näiteks juriidilisi ja IT)

teenuste hankimine ning tööjõukulude katmine. Õigusnõustamine on eriti oluline näiteks skeemi loomisel ja reeglistiku väljatöötamisel. Kuna konkureerivad andmevaldajad ei saa omavahel hüvitise üle läbirääkimisi pidada, peavad nad hinna üle läbirääkimisi pidama skeemiga ja vajavad seega vastaspoolt, kelleks on skeemi operaator. Selleks, et tagada turvaline ja tõhus andmete jagamine ning kindel juhtimiskord on oluline, et määrus võimaldaks skeemiosalistelt nõuda tasu või saada hüvitist skeemis osalemise kulude katmiseks. Võimalust nõuda tasu mitmesuguste kulude eest, mis on otseselt seotud skeemis osalemisega, tuleks seetõttu selgitada määruse artiklis 10 või määruse seletuskirjas.

2. Määruse II ja IV jaotise tõlgendamine ja rakendamine

Meie hinnangul on muret tekitav, et Komisjon tõlgendab jaotiste II (juurdepääs andmetele) ja IV (finantsandmete jagamise skeem) vastastikust mõju erinevana, kuid üksteist täiendavana. (Ref: 10949/24 Brussels, 14 June 2024).

Oleme seisukohal, et määrukses puudub õiguslik alus, mis toetaks Komisjoni esitatud tõlgendust. Leiame, et andmete jagamine FiDA raames peaks toimuma ainult skeemide kaudu:

- Artiklid 5 ja 6 loetlevad kaitsemeetmed, mida andmevaldajad ja -kasutajad peaksid süsteemi raames andmete jagamisel järgima. Seda toetab artikli 10 lõike 1 punkt g, milles sätestatakse, et *"finantsandmete jagamise skeem sisaldab andmete ja tehniliste liideste ühiseid standardeid, et võimaldada klientidel taotleda andmete jagamist kooskõlas artikli 5 lõikega 1."* Kui II ja IV jaotis võimaldaksid andmete jagamiseks kahte paralleelset süsteemi, ei oleks sellist ristviidet vaja.
- II jaotise kohase andmete jagamise lubamine väljaspool skeeme vähendab andmekasutajate motivatsiooni kavaga liituda, kui neil on andmetele tasuta juurdepääs väljaspool loodud skeemi. Andmevaldajad ei soovi investeerida skeemide väljatöötamisse ja rakendusliideste loomisse, mida keegi ei kasuta. Andmevaldajatel ei oleks võimalik skeemivälise andmete jagamise korral nõuda andmekasutajatelt rakendusliideste kasutamise eest ka mõistlikku hüvitist.
- Andmete jagamise lubamine väljaspool skeemi suurendab pettuste riski, kuna andmete jagamine ei toimuks kontrollitud keskkonnas, kus andmevaldaja saab kontrollida, kas andmete kasutaja on volitatud finantsteabeteenuse osutaja.
- See võib potentsiaalselt luua eelduse nn ekraanilugemis (*screen scraping*) tehnoloogia põhiste lahenduste tekkimisele, kus kliendil puudub täielik kontroll andmekasutajaga jagatud andmete üle. Kui *screen scraping* oleks lubatud, muudaks see võimalikuks kliendile kehtivate juurdepääsude kuvamise andmevaldaja keskkonnas asuval töölaual. Seeläbi puuduks klientidel kontroll selle üle, kuidas ja kelle poolt tema isikuandmeid kasutatakse.
- Kahe paralleelse süsteemi võimaldamine andmete jagamiseks muudaks kogu mudeli keerulisemaks ja ebakindlamaks. Andmete jagamine skeemide kaudu on tõhusam ja turvalisem kui andmete jagamine II jaotise alusel. Skeem annaks ka õiguskindluse seoses

vastutuse ja muude küsimustega, milles skeemi liikmed on lepinguliselt kokku leppinud ja mis oleks seega skeemi reeglites selgelt sätestatud. Komisjon väidab, et vastutust isikuandmete eest reguleerib isikuandmete kaitse üldmäärus (GDPR). Juhime tähelepanu, et GDPR kehtib küll füüsiliste isikute kohta, kuid ei laiene ettevõtetele, kes kuuluvad samuti FiDA määruse kohaldamisalasse.

Loodame, et meie seisukohad on arusaadavad ja Teil on võimalik neid Eesti seisukohtade esitamisel arvestada.

Lugupidamisega,

/allkirjastatud digitaalselt/

Katrin Talihärm

Tegevjuht